SUPLIMENT GRIND III

XII 2023

GRIND

„Cel mai mare impact asupra mea l-a avut trilogia originală STAR WARS pe care am avut incredibilul noroc de a o viziona într-un cinematograf."

SILVIU RABAN

STAR WARS ANDOR

GRND.RO

NOT A TIPICAL S

AN

Autor text: **Silviu Raban**

supliment by

GRINDIII

TAR WARS STORY

DOR

Design grafic: **Bogdan Menci**

“Mi s-au imprimat pentru totdeauna pe creier scene precum apusul celor doi sori de pe Tatooine, sacrificiul lui Obi-Wan Kenobi, scena când Vader îi dezvăluie lui Luke adevărata sa identitate și incredibila coloană sonoră compusă de maestrul John Williams.”

ANDOR: (not) A (typical) STAR WARS STORY

Cu riscul de a vă plictisi și a deveni iritant, asemenea unui bunic senil care povestește nepoților de sute de ori aceeași întâmplare - probabil distorsionată - din război, o să menționez din nou influența majoră pe care cinematografia a avut-o asupra mea încă de când eram un puștan din clasele primare. Mă refer la vremurile când nici măcar nu știam ce e ăla un calculator și la ce se folosește. Gândindu-mă la unele dintre filmele mele favorite din timpul copilăriei, realizez că îmi amintesc foarte bine nu doar povestea, jocul actoricesc sau unele replici, ci până și împrejurările în care am vizionat acele filme. Spre exemplu, "Batman" și "Batman Returns" (în regia lui Tim Burton) erau difuzate la ProTv în serile de vineri din perioada sărbătorilor de iarnă prin anii '90, având parte de reluări în diminețile următoare când le urmăream din nou. Îmi amintesc cum mama mă trimitea, spre iritarea mea, la magazinul din apropiere să fac unele cumpărături... iar eu încercam să trag cât mai mult de timp în speranța că reușesc să revăd măcar urmărirea cu Batmobilul.

În timp ce eu voiam doar să văd cum Batman tăbăcește funduri și elucidează crime, mama îmi adresa cuvinte de ocară pentru că nu știu ce prăjitură are nevoie de nu știu ce cantitate de zahăr. Trilogia "Back to the Future" a lui Robert Zemeckis m-a determinat, cu un oarecare succes, să convertesc niște patine cu rotile într-un skateboard rudimentar: practic am prins roțile de o scândură și m-am simțit la fel de cool ca Michael J. Fox în rolul lui Marty McFly.

La filmele difuzate la TV, pe care le vânam cu fervoare prin tot felul de ghiduri publicate săptămânal, s-au adăugăt și cele primite pe casete VHS – pentru că am fost binecuvântat cu un VCR și cunoștințe care procurau prin metode obscure casetele traduse de legendara Irina Margareta Nistor. Nici nu îmi mai amintesc de câte ori am văzut "Jurassic Park", "E.T.", "RoboCop", "Terminator", "Alien" sau "Raiders of the Lost Ark", exemplele putând continua pentru a umple câteva pagini în plus.

Dar dintre toate acestea, cel mai mare impact asupra mea l-a avut trilogia originală "STAR WARS" pe care am avut incredibilul noroc de a o viziona într-un cinematograf. Trebuie să fi avut în jur de 9-10 ani, ceea ce înseamnă că întâmplările s-au derulat undeva prin 1995 sau 1996.

Încă păstrez proaspăt în minte fiecare detaliu legat de acele filme: cum bunicul meu m-a dus la cinematograful din localitatea unde locuia (o comună mai măricică înzestrată cu proiector și pânză în clădirea căminului cultural), mocheta prăfuită din sală, scaunele comuniste rabatabile din lemn, pânza îngălbenită de timp, precum și gurile căscate și exclamațiile de uimire din timpul proiecției. Eram fascinat, uimit, hipnotizat. Mintea mea absorbea fiecare detaliu ca un burete: fiecare cadru, personaj sau replică, fiecare piesă de decor și peisaj.

Mi s-au imprimat pentru totdeauna pe creier scene precum apusul celor doi sori de pe Tatooine, sacrificiul lui Obi-Wan Kenobi, scena când Vader îi dezvăluie lui Luke adevărata sa identitate și incredibila coloană sonoră compusă de maestrul John Williams. Bineînțeles că la vremea respectivă nu am reușit să cuprind cu gândirea pluralitatea temelor abordate, complexitatea personajelor și a motivațiilor din spatele acestora, ideile inovative ale lui George Lucas în materie de expunere a unei povești sau tehnologiile cinematografice revoluționare dezvoltate pentru transpunerea respectivei povești pe marele ecran.

Toate acestea mi s-au revelat treptat: fiecare etapă a maturizării m-a ajutat să descopăr substraturi noi și m-au determinat să revin de fiecare dată cu plăcere la trilogie. Episoadele originale m-au fascinat atât de mult încât mi-am creat propriile figurine de carton inspirate de personaje, într-o perioadă post-comunistă în care astfel de produse lipseau de pe piața românească. În eventualitatea în care existau, probabil erau oricum mult prea scumpe pentru veniturile familiale.

VREMURI ÎN **SCHIMBARE**

O lungă perioadă de timp, lucrurile au fost liniștite. Aveam trilogia originală la care puteam reveni oricând cu plăcere și aveam excelentele jocuri video create de LucasArt care explorau și extindeau mitologia. Apoi George Lucas a anunțat lansarea unei noi trilogii care urma să abordeze evenimentele ce au condus la crearea Imperiului Galactic. Lumea a luat-o razna, iar eu am urmat frenezia cu entuziasm. În continuare am avut o perioadă de isterie, apoi una de negare, iar la final s-a așternut o amară resemnare. În urma acestei experiențe, mă foloseam de orice prilej ivit pentru a ironiza "prequelurile". Iar asta s-a produs înainte ca George Lucas să ia decizia de a atârna lightsaberul în cui, vânzând drepturile de autor către Disney pentru mai mult de 5 miliarde de dolari. După mai multe filme, serii și o nouă trilogie extrem de dezamăgitoare, am învățat să apreciez mai mult episoadele I, II și III: în ciuda numeroaselor neajunsuri (folosirea excesivă a CGI-ului, alegeri dubioase în ceea ce privește distribuția, character arc-uri incomplete sau trunchiate, includerea unor personaje de-a dreptul iritante, dialoguri penibile etc.) elementele poveștii aveau o direcție, o viziune clară, o structură concisă. Încă din momentul proiectării, se simțeau ca părți distincte ale aceluiași întreg... lucru pe care noua trilogie nu a reușit să îl realizeze.

Trebuie să mărturisesc că în ultima decadă speranțele mele de a primi un produs media de calitatea marca STAR WARS din partea companiei Disney au scăzut progresiv. E adevărat că am fost luat prin surprindere de mandalorianul lui Jon Favreau, din care am vizionat două sezoane. Dar l-am considerat o variantă de compromis între Disney și Favreau pentru sinuciderea creativă la care s-a expus atunci când a acceptat să adapteze desenul "The Lion King„ într-un format "live action" care reproduce originalul scenă cu scenă, cadru cu cadru și replică cu replică. Am considerat că i-au slăbit puțin lesa și i-au acordat mai multă libertate creativă în seria "The Mandalorian". Între timp, au fost anunțate și chiar lansate alte serii STAR WARS – majoritatea având o calitate îndoielnică. Când am auzit pentru prima dată de "Andor" mi-am spus...și cui îi pasă?! Recunosc faptul că doar o curiozitate morbidă m-a îndemnat să vizionez serialul: aveam nevoie de încă un motiv să ironizez compania, să realimentez dezgustul și disprețul pentru ceea ce a devenit Disney. Și după un maraton de 12 episoade consecutive, cu scurte pauze pentru satisfacerea anumitor nevoi, mă aflam într-o stare de surescitare. Eram extaziat, uimit și perplex în același timp. Mă încercau din nou aceleași sentimente din copilărie – universul meșteșugit cu măiestrie de George Lucas a devenit din nou relevant. Greutatea dilemelor morale, complexitatea temelor abordate, credibilitatea și evoluția personajelor, dificultatea deciziilor, toate aceste elemente m-au bântuit și mi-au chinuit conștiința multă vreme după vizionare.

Universul STAR WARS, deși plasat într-o galaxie foarte îndepărtată și într-o perioadă de timp nespecificată din viitor, nu s-a mai simțit de multă vreme atât de ancorat în realitate și de actual. ...ANDOR" a schimbat regulile jocului și a deschis o nouă eră în istoria STAR WARS.

Curiozitatea și-a folosit molarii ei tociți și m-a determinat să fac unele săpături cu privire la mintea din spatele serialului, descoperindu-l pe Tony Gilroy: scriitor cu greutate ce se poate mândri cu scenarii de calibru precum „Michael Clayton" sau seria Bourne. Tot el a contribuit și la scenariul „Rogue One: A Star Wars Story", care se enumeră printre puținele proiecte din palmaresul Disney pe care criticii nu l-au folosit pe post de mop pentru curățarea podelelor. Gilroy a afirmat deschis într-un interviu că mediul creativ în care a lucrat pentru respectivul film a fost unul foarte restrictiv, ceea ce mă face să ridic o sprânceană și să mă întreb cum i-au acordat libertate creativă totală. Oare corporația Disney a înțeles în sfârșit ce deosebește un scenariu original de unul mediocru sau că fanii tânjesc după calitate și nu cantitate? Mă îndoiesc, dar cel puțin ne-am ales cu bijuteria asta.

“...ANDOR

a schimbat regulile jocului și a deschis nouă eră în istoria **STAR WARS.** ”

MORLA

Înainte de a începe disecția, vreau să vă avertizez că acest articol conține spoilere majore. Prin urmare, dacă nu vreți să vă ruinez experiența, vă sfătuiesc să vă rezervați câteva ore bune pentru vizionarea seriei. Garantez încă de acum că nu aveți nimic de pierdut.

Așa cum sugerează și titlul, serialul urmărește povestea lui Cassian Andor de la statutul de hoț mărunt care nu se gândește decât la propria supraviețuire și la supraviețuirea celor apropiați lui, la cel de rebel cu acte în regulă preocupat de soarta galaxiei. Andor ajunge să lupte pentru un ideal, pentru un mâine mai bun nu doar pentru el, ci pentru toți cei asupriți de un regim absolutist. Pe parcursul evoluției sale, personajul trece de la urmărirea bunăstării individuale la urmărirea unui bine universal.

După trei vizionări, aș împărți povestea în patru componente distincte: trei capitole sau acte (arcs, ca să folosesc un cuvânt ce definește mai bine structura fiecărui capitol) și un epilog. Cu toții știm care este finalul poveștii lui Cassian Andor sau cum sfârșește regimul fascist al Imperiului. Chiar dacă nu ești un fan STAR WARS, cu siguranță ai auzit sau ai văzut referințe culturale legate de ruinarea Imperiului, renașterea Republicii și destinul principalelor personaje din universul creat de George Lucas. Așa că miza serialului nu este legată de supraviețuirea sau succesul lui Andor în a răsturna regimul – în schimb, este vorba despre procesul de radicalizare care îl determină să se alăture cauzei Rebeliunii.

În deschiderea primului act, îl găsim pe Andor (Diego Luna) în căutarea surorii sale prin cartierele rău-famate de pe Morlana One – o planetă ce găzduiește corporația Preox-Morlana, este afiliată Imperiului, dar încă are propria administrație. Aici eroul intră în conflict cu doi gardieni abuzivi pe care este nevoit să îi ucidă. Această scena, deși descrisă succint, este genială: poate una dintre cele mai bune introduceri pentru un erou principal din panoplia STAR WARS a erei Disney. Acțiunea se petrece pe timp de noapte, ploaia cade torențial peste cartierul fumegând, iar Andor își caută într-un local promiscuu sora pierdută cu mult timp în urmă. Astfel, el intră în conflict cu doi gardieni Preox-Morlana care sunt nemulțumiți de faptul că protagonistul a fost servit înaintea lor. La plecare, Andor este ambuscat într-un loc izolat de cei doi care încearcă să-l extorcheze.

Eroul, cu mâinile la ceafă, îi convinge că e prea speriat să mai facă vreo mișcare și, pentru că nu vrea să aibă parte de vreo surpriză, le sugerează să ia singuri suma de credite din buzunarul jachetei. Apoi, Andor se folosește de această coborâre temporară a gărzii pentru a-l doborî dintr-o lovitură pe unul dintre paznici și pentru a-l dezarma pe celălalt. Acum aflat în posesia unei arme, realizează că l-a ucis accidental pe unul dintre agresori și, în ciuda rugăminților, este nevoit să-i ia viața și celui de-al doilea. O scenă de aproximativ 5 minute care mustește de poveste, din care aflăm atât de multe despre lumea în care trăiește, despre erou și despre motivații sale.

Andor este inventiv, ingenios, nu își pierde cumpătul în situații limită. Dă dovadă de viclenie, dar totodată este nemilos. Nu se dă în lături de la a face treburi murdare atunci când situația o impune și nu mai există altă modalitate de a ieși din impas. Pentru Andor ,scopul scuză mijloacele: prioritatea principală este să își găsească sora. Importantă este propria lui supraviețuire și a celor dragi și apropiați lui.

NA ONE

“Mi-a plăcut la nebunie expresia lui din momentul când a realizat că paznicul a decedat: grimasele, dezgustul pentru decizia pe care s-a văzut nevoit să o ia, conflictul interior din clipele când, deși cel de-al doilea paznic îl implora să-l lase în viață, a calculat că singura modalitate de a ieși din această situație cu un avantaj este de a duce la bun sfârșit execuția. Și asta a și făcut: neplăcut, dar eficient. Nu cu satisfacție, ci mai degrabă cu repulsie. Acesta este momentul în care am realizat ce ton va adopta noul serial Disney, momentul care ”m-a agățat” și m-a ținut lipit de ecran.

Atunci am înțeles că ANDOR se ridică peste toate celelalte producții din curtea lui Mickey Mouse și că deschide o nouă eră pentru universul STAR WARS.”

FERIX

În următoare scenă ne este prezentat Ferrixul, planeta pe care Cassian locuiește împreună cu mama lui adoptivă, Maarva (Fiona Shaw). Ferrix este o planetă aflată sub controlul Preox-Morlana, ai cărei locuitori se ocupă cu dezmembrarea vechilor nave și comercializarea pieselor obținute. Facem cunoștință cu personajele din cercul de aliați al eroului: Brasso, un vechi prieten care acceptă să contribuie la construirea unui alibi, Bix Caleen, fosta iubită a lui Cassian care îi aranjează o întâlnire cu un cumpărător clandestin pentru vânzarea unei piese contra unei importante sume de credite necesare părăsirii planetei, Timm Karlo, actualul iubit al lui Bix care, din gelozie, alertează polițiștii corporatiști în momentul instituirii unei alerte pentru descoperirea locației lui Andor.

Locația arată incredibil de... credibil: construită fizic de la zero, producătorii s-au bazat pe tehnologia CGI doar atunci când nu aveau altă alternativă. Vreau să scot în evidență eforturile depuse de echipa de producție în crearea unei comunități autentice și a unui stil de viață verosimil pentru membrii acesteia. Mici detalii, precum faptul că își atârnă mănușile de lucru într-un spațiu deschis fără teamă că vor fi furate, sugerează că sunt o comunitate sudată – fapt ce va fi confirmat și mai târziu, când recurg la propriul mod de alertare prin ciocnirea unor obiecte metalice în momentul în care poliția corporatistă îl caută pe Andor. Tot în primul act facem cunoștință și cu Syril Karn, un tânăr ofițer al corpului de poliție corporatistă căruia i se ordonă, în momentul când îi prezintă entuziasmat superiorului său probele și pistele pe care le are în descoperirea ucigașului celor poi paznici, să mușamalizeze totul pentru că urmează o recenzie imperială privind securitatea Preox-Morlana. Dacă acest incident devine cunoscut, atunci întreaga operațiune de securitate ar avea de suferit în urma inspecției.

Din nou, trebuie să subliniez genialitatea pe care realizatorii au avut-o în momentul când au construit personajele: membrii ambelor tabere au fost umanizați până în punctul în care le putem înțelege motivațiile și le putem acorda empatie. Syril este un ofițer ambițios care nu realizează cât de nociv este imperiul. El consideră că face parte dintr-un sistem care aduce ordine și securitate galaxiei și care, în momentul în care doi subordonați sunt uciși, dorește să-l aducă pe criminal în fața justiției.

Desigur, noi știm că Imperiul este malefic și este condus de un tiran, dar dacă ignorăm imaginea de ansamblu și privim situația din perspectiva personajului, realizăm că acesta dorește doar să își facă datoria și să impună legea unei organizații locale care contribuie la binele general.

Pe parcursul primului act, Bix contactează cumpărătorul și aranjează o întâlnire pentru Andor. În același timp, Syril ignoră ordinele superiorului său și conduce o anchetă proprie în urma căreia descoperă numele, traseul urmat și locația ucigașului. Împreună cu un sergent, organizează o echipă și încearcă să captureze suspectul. O să scot din nou în evidență două idei pe care Tony Gilroy și echipa sa le-au pus magistral în practică (și, cu riscul de a deveni agasant, vă avertizez că o să fac asta frecvent în acest articol).

În primul rând, avem decizia de a nu folosi eternii generici stormtrooperi și de a-i înlocui cu forțe polițienești corporatiste. În armurile lor albe, soldați ai unui Imperiu eminamente diabolic deseori asociat în mod direct cu nazismul, stormtrooperii au reprezentat univoc carnea de tun în universul STAR WARS. Ei ne-au determinat să credem că eroii noștrii nu comit un act imoral prin uciderea acestora. Nici măcar atunci când aruncă în aer Steaua Morții... o construcție operată de 1,7 milione de soldați. Nu ar trebui să manifestăm empatie față de aceștia pentru că sunt naziști, corect?

Ei bine, în cazul ANDOR lucrurile sunt diferite. Inamicii sunt persoane normale care încearcă să impună legea

> **„În primul rând, avem decizia de a nu folosi eternii generici stormtrooperi și de a-i înlocui cu forțe polițienești corporatiste."**

și să aresteze un criminal, mutând violențele comise împotriva lor într-o zonă morală cu nuanțe de gri.

În al doilea rând, avem crearea suspansului pe parcursul serialului. În multe dintre producțiile STAR WARS (în special din perioada Disney), acțiunea constă în aruncarea la înaintare a unor valuri de soldați care nu reprezintă o piedică reală sau o provocare pentru protagoniști. În goana lor pe coridoarele diverselor nave sau stații spațiale, aceștia lasă în urmă grămezi de stormtrooperi. Nu există nicio presiune, doar "alegătură și împușcături". Un alt exemplu grosolan pentru lipsă de suspans poate fi observat în episodul IX: "The Rise of Skywalker": atunci când Rey aruncă în aer transportorul unde "Chewie" era ținut prizonier, avem parte de o întorsătură de situație care efectiv reduce încărcătura emoțională a întregului moment. Filmul nu irosește nicio secundă și ne asigură fix în următoarea scenă că blănosul nostru favorit este încă în viață.

Însă în ANDOR, abordarea este alta. Spre finalul primului capitol, Syril și cei 13 oameni ai lui se organizează în echipe pentru a-l captura pe Andor. Astfel, doi dintre ei rămân cu Maarva, o echipă de patru se ocupă de arestarea lui Bix, alt grup de patru este detașat în locul unde protagonistul se întâlnește cu misteriosul cumpărător, în timp ce restul vor merge la punctul de întâlnire. Știm din start câte persoane sunt în echipe, locația fiecărei echipe și numărul de persoane angajate în luptă. Asta duce la o încăierare tensionată într-un depozit unde sunt suspendate cu lanțuri diferite piese metalice grele, adăugând o dinamică interesantă luptei. Metoda stabilirii numărului de oponenți este utilizată și în celelalte capitole, plasând eroii în scene intense.

În încheierea capitolului, Andor reușește să părăsească Ferrixul cu ajutorul cumpărătorului Luthen Lael (Stellan Skarsgard). Nu pot să trec mai departe fără să evidențiez caracterul vădit anti-capitalist al temei acestui prim act. Cassian Andor este urmărit de poliția corporatistă, simbol al capitalismului, care se consideră prima linie defensivă a Imperiului. Relația capitalismului cu fascismul este una complicată și diferă de la un stat la altul. Cu toate că fasciștii au căutat să elimine autonomia capitalismului, aceștia s-au aliat cu oricine i-a ajutat să dețină și să păstreze puterea, susținând drepturile proprietății private și a persoanelor foarte înstărite atunci când acest lucru le aducea beneficii.

De-a lungul istoriei, s-a observat o tendință a capitaliștilor de a sprijini regimuri fasciste în schimbul auto-administrării și păstrării independenței. Dar asta nu le aducea garanții prea mari: corporațiile ajungeau să fie naționalizate în funcție de nevoile regimului. Acest lucru se întâmplă și în cazul Preox-Morlana după fiasco-ul de pe Ferrix: corporația își pierde independența și intră sub autoritatea imperiului. Vă puteți imagina că acest serial a fost produs sub umbrela corporației Disney?

Pur și simplu jos pălăria, Tony Gilroy!

ALDHANI: Actul II

În prima scenă a actului doi, Luthen încearcă să îl înroleze pe Andor în rândurile rebelilor... dar fără succes. Schimbul de replici este excepțional: ”Cassian: Nu am căzut de acord să nu fac nimic altceva decât să îmi salvez pielea”, ”Luthen: Nu ai vrea mai degrabă să dai totul deodată pentru ceva real, decât să cioplești bucăți inutile până nu mai rămâne nimic?” și ”Cassian: Este mai bine să trăiesc, să mănânc, să dorm, să fac ce vreau”. Ademenit doar de perspectiva obținerii unei sume mari de credite, Andor acceptă propunerea de a se alătura unei echipe de pe Aldhani pentru a jefui o garnizoană imperială și acceptă de la Luthen un cristal kyber ca garanție.

Liderul echipei este Vel, iar ceilalți membrii sunt Nemik, Skeen, Cinta și Taramyn. Fiecare dintre ei are propriul trecut și propriile motivații. Mai mult de atât, fiecare manifestă propria rebeliune: unul este un stormtrooper dezertor sătul să asiste la atrocitățile comise de Imperiu, un altul a asistat la uciderea propriei familii de către soldați Imperiali. Li se adaugă un locotenent al garnizoanei de pe Aldhani cu propriile motive de a contribui la succesul misiunii. Contactul cu acești indivizi sădește în conștiința lui Cassian semințele îndoielii în ceea ce privește filosofia sa de viață. Expus la poveștile triste din spatele fiecărui membru al echipei, apar germenii unui conflict interior privind doctrina rebeliunii. Dacă în conversația cu Luthen refuzurile de a se alătura cauzei sunt categorice și respinge abrupt fiecare argument, pe parcursul actului al doilea devine mai temperat. Deși încă nu este pregătit să devină un rebel, mesajul se infiltrează lent. Totodată, fiind suspectat de aceștia și interogat cu privire la motivul pentru care a acceptat misiunea, Andor nu le dă un răspuns concret decât foarte târziu, simțindu-se mai degrabă rușinat că se află acolo doar pentru credite.

Unul dintre personajele mele preferate din acest capitol este Nemik. Un individ cu idei filosofice despre justețea cauzei rebeliunii. Acesta este contrastat de Skeen, despre care aflăm la sfârșitul actului că are o opinie distorsionată despre conceptul de rebel, când încearcă să-l convingă pe Andor să împartă prada și să-i abandoneze pe ceilalți. Cassian este prizonier între aceste două idei, aspect redat minunat într-o scenă briliantă pe care o să o descriu pe scurt. Scena începe cu intrarea lui Nemik în cadru, cărând o canistră. Acesta se apropie de Cassian, care se odihnește în fața unui foc. Idealistul nostru îi oferă eroului o cană și îi toarnă lapte dray, pe care îl descrie metaforic ca fiind hrănitor, dar nu prea gustos. Cassian ia o înghițitură și afișează o grimasă. Ambii sunt așezați în jurul focului și Nemik scoate un vechi instrument de navigație. ”Ăsta e unul vechi!”, exclamă Cassian. Nemik îi răspunde: ”Vechi și adevărat. Și rezistent. Unul dintre cele mai bune instrumente de navigație construite vreodată. Nu poate fi blocat sau interceptat. Dacă se defectează, îl poți repara singur”. ”Greu de învățat”, spune Cassian. ”Da, dar odată ce îl stăpânești ești liber”, conchide Nemik. Skeen li se alătură și dezvăluie cu insolență că Nemik pregătește un manifest. Micul nostru filosof scoate cărticica din buzunar și, parcă formând o balanță cu mâinile, o ține apropiată de instrumentul de navigație, comparându-le: ”Inspirație proaspătă.

Două obiecte aparent aleatorii, și totuși acesta cartografiază o rută stelară, iar acestă cartografiază o rută a conștiinței politice. Ambele sisteme bazate pe adevăr, ambele navigând către un obiectiv clar și realizabil”. În acest moment, conversația este întreruptă, iar Skeen îl îndeamnă pe Cassian să își termine laptele deoarece îl așteaptă o zi încărcată. Cassian aruncă o scurtă privire către cană, apoi către Nemik și varsă laptele pe jos. Atât de multe straturi de simbolistică într-o scenă atât de scurtă. În primul rând, avem instrumentul de navigație care reprezintă libertatea, independența, ideea de conștiință comună și unitate împotriva opresiunii, greu de digerat și de acceptat în detrimentul unui confort relativ și instabil oferit de supunerea în fața unui regim totalitar. Rebeliunea presupune sacrificiu și discomfort pentru realizarea unui viitor mai bun dar incert, în timp ce

“Rebeliunea presupune sacrificiu și discomfort pentru realizarea unui viitor mai bun dar incert, în timp ce ignoranța și nepăsarea, deși rușinoase, îți oferă un beneficiu tangibil, real și prezent... dar aparent – pentru că în realitate trăiești într-o închisoare indiferent de ce parte a barelor de oțel te afli.”

ALDHANI: Actul II

punctul în care povestea se ramifică

ignoranța și nepăsarea, deși rușinoase, îți oferă un beneficiu tangibil, real și prezent... dar aparent – pentru că în realitate trăiești într-o închisoare indiferent de ce parte a barelor de oțel te afli. Instrumentul/ideea/redeșteptarea conștiinței este "greu de învățat", "dar odată ce îl stăpânești ești liber". În al doilea rând, avem laptele oferit de Nemik, care simbolizează totalitatea doctrinelor liberaliste. Cassian acceptă cana de lapte, dar la finalul conversației varsă conținutul pe jos, semn că acesta, deși devine mai receptiv, încă nu este pregătit să adopte ideile lui Nemik. Laptele este amar, nu are un gust prea plăcut, dar este hrănitor – la fel ca și adevărul pe care nu e pregătit să îl îmbrățișeze. În al treilea rând, avem comparația dintre cele două obiecte: instrumentul și manifestul. Ambele indică rutele ideale, unul în plan exoteric iar altul în plan ezoteric. Genial, pur și simplu genial!

Actul doi este și punctul în care povestea se ramifică, fiind introduse noi personaje și fire narative care se desprind din povestea lui Cassian. Ne este prezentată aventura lui Mon Mothma (Genevieve O'Reilley) și strădaniile prin care trece pentru a evita strâmtoarea tot mai opresivă a imperiului. Aflăm mai multe despre Luthen, care pozează în postura de negustor excentric de antichități, deținând un magazin chiar în inima Imperiului, pe Coruscant. Locul este folosit pentru mascarea întâlnirilor cu Mon Mothma, ambii afișând masca snobismului.

Facem cunoștință cu Dedra Meero, un ofițer ambițios și competent al Imperial Security Bureau, care se arată dornică de a se afirma și a-și impresiona superiorii. De asemenea, povestea lui Sybil este continuată. Destituit din fucția deținută, acesta se întoarce pe Coruscant și locuiește împreună cu mama sa. Trebuie să subliniez încă o dată modul extraordinar prin care producătorii au reușit să umanizeze aceste personaje: ele oferă percepția unor ființe omenești autentice, fiecare cu problemele și îndatoririle personale, care se implică în relații credibile și au parte de trăiri sufletești specifice. Mon este prinsă într-o căsnicie de fațadă, cu un soț pe care îl disprețuiește pentru superficialitatea cu care tratează problemele celor aflați în dificultate și cu o fiică de la care nu primește respect. Este atent spionată de Imperiu și, pentru acoperirea lacunelor finaciare create prin finanțarea actelor rebelilor, este nevoită să-și sacrifice familia. Își acuză soțul de dependență de jocuri de noroc atunci când știe că serviciile de spionaj Imperiale ascultă și, ca ultimă soluție, este nevoită să-și logodească fiica cu fiul unui interlop. Luthen este cel care tranzitează ambele lumi și are propriile momente de slăbiciune și îndoială, în ciuda stoicismului pe care îl afișează în relațiile cu ceilalți.

Cea care îl echilibrează este asistenta lui Kleya Marki, și ea o persoană dedicată cauzei. Abila și intuitiva Dedra, deși se lovește de unele piedici chiar și în interiorul instituției unde lucrează (lupta pentru putere în cadrul unui regim fascist fiind zugrăvită magistral de producători), reușește să se ridice deasupra concurenței, într-un mod ciudat făcându-te să-i apreciezi inventivitatea. Trebuie să îi menționez și pe Syril și pe mama sa, deoarece relația lor este prezentată într-un mod atât de unic și realist.

(Genevieve O’Reilley)

“MON

este prinsă într-o căsnicie de fațadă, cu un soț pe care îl disprețuiește pentru superficialitatea cu care tratează problemele celor aflați în dificultate și cu o fiică de la care nu primește respect.”

ANTI-COLONIALISM

Sfârșitul capitolului doi este rezervat loviturii garnizoanei. Deși reușesc să fugă cu cele 80 de milioane de credite, la fel ca în viața reală, orice decizie are consecințele ei. Din păcate, doar Cassian, Vel, Skeen și Nemik (aflat într-o stare foarte gravă) reușesc să fugă cu transportorul. Ceilalți membrii își găsesc sfârșitul în schimbul de focuri.

Cassian decide să încerce salvarea lui Nemik, dar acesta decedează în timpul operației. Scena în care Skeen îi propune împărțirea creditelor și abandonarea celor doi este excelentă, la fel și schimbul de replici: Andor:"Deci nu e o rebeliune pentru tine?"; Skeen: "Oh, sunt un rebel, doar că...sunt eu împotriva tuturor"; Andor: "Unde m-aș situa eu în treaba asta?"; Skeen: "Nu te preface că ai conștiință. Nu ești aici să salvezi pe altcineva în afară de tine. Ești la fel ca mine. Ne-am născut într-o văgăună și tot ce știm este să ne cățărăm peste alții pentru a ieși". Aceste ultime cuvinte ridică tensiunea conflictului interior al lui Cassian la noi cote. I se citește pe chip încordarea crescândă și discomfortul psihologic creat de interlocutorul său. Andor nici nu așteaptă să audă planul până la final, își trage arma din toc și îl execută.

Dar odată cu uciderea lui Skeen, nu a scăpat doar de un trădător. Eroul ucide simbolic și acea parte a conștiinței sale care ar fi acceptat propunerea. I s-au pus în față două opțiuni și a ales. Deși încă nu e un rebel, Cassian nu vrea să aleagă dezonoarea și trădarea în schimbul beneficiului personal. Se întoarce în clădirea doctorului unde află că Nemik s-a stins din viață. Îi spune lui Vel că își ia partea promisă de credite și îi dă cristalul kyber pentru a-l returna lui Luthen. La plecare, Vel îi oferă manifestul lui Nemik... pe care îl acceptă, arătând din nou deschidere față de propaganda rebelilor.

Sunt destul de evidente temele majore anti-imperialiste și anti-fasciste care caracterizează serialul ca un întreg. Dar aceste teme sunt susținute, la fel cum niște coloane susțin un acoperiș, de alte subteme. Dacă nu am putut trece peste primul capitol fără a sublinia caracterul anti-capitalist al acestuia, nu pot să îl închei pe cel de al doilea fără să menționez temele anti-colonialiste.

Aldhani este o planetă aflată sub ocupație Imperială. Zeci de mii de aldhanezi au fost evacuați din așezările situate în valea considerată sacră de către aceștia și mutați în orașe mari unde muncesc pentru Imperiu. Pe râul unde se află un templu de mare însemnătate pentru cultura localnicilor, a fost construit un baraj – dar Imperiul nu arată niciun respect față de această cultură ori față de nativi. Soldații atârnă ținte pe edificiul sfânt pentru antrenament și, alături de comandantul garnizoanei, manifestă constant sentimente xenofobe față de aldhanezi, considerându-i oameni inferiori care miros urât. O dată la fiecare câțiva ani, un fenomen cosmic magnific are loc în valea râului – iar acesta poartă o mare însemnatate pentru nativi. Aldhanezii organizează un pelerinaj din ținuturile de jos și până la templu.

În trecut, un număr mare de persoane luau parte la acest pelerinaj... dar după ocupație, acesta s-a redus constant. Bineînțeles, cu "ajutorul" opresorilor. Tactica folosită de imperialiști pentru controlul populației implică de această dată manipularea. Așa cum explică comandantul, de-a lungul traseului au fost plasate taverne și adăposturi ce oferă băuturi alcoolice ieftine. Astfel, grupul pelerinilor a fost redus de la 500 de persoane, câte au plecat de la baza muntelui, la mai puțin de 60. Dacă aruncăm o privire la istoria colonizării lumii noi de către europeni, observăm că utilizarea alcoolului pentru a obține avantaje în negocierile și în comerțul cu nativii americani era o practică des întâlnită. Toate aceste tactici imorale la care Imperiul recurge au ca deznodământ un singur lucru: genocidul cultural. Toate aceste acțiuni au menirea de a distruge cultura aldhaneză, de a stinge civilizația lor.

“Tocmai de aceea, folosirea fenomenului astronomic (ploia de meteoriți) pentru a scăpa de interceptoarele TIE și pentru a fura suma mare de credite este atât de satisfăcătore: eroii au folosit o ceremonie aldhanică de mare importanță pentru cultura lor pentru a învinge Imperiu. Din nou, vă puteți imagina că acest serial a fost produs sub umbrela corporației Disney? Pentru a doua oară jos pălăria, Tony Gilroy!”

PRISON BREAK

În al treilea act putem vedea repercusiunile atacului de pe Aldhani. Imperiul strânge tot mai puternic laţul opresiunii prin noi directive care îngrădesc drepturile la adunări şi manifestaţii culturale la cel mai mic indiciu că acestea ar putea fi folosite pe post de camuflaj pentru activităţi rebele. Totuşi putem observa cum scânteia speranţei se aprinde în sufletele celor asupriţi. Cassian se întoarce pe Ferrix, care se află acum sub controlul Imperiului, pentru a-şi convinge mama să plece într-un loc mai bun, departe de influenţa Imperială. Maarva refuză, spunând că se află deja acolo şi a creat locul respectiv în mintea ei. Succesul atacului de pe Aldhani reprezintă factorul determinant în dedicarea completă a Maarvei, care decide să rămână pe Ferrix pentru a înfrunta Imperiul.

Poate vă aşteptaţi ca Andor să deschidă manifestul, să găsească inspiraţie în vorbele lui Nemik şi în atitudinea mamei sale, să dobândească ”conştiinţă politică”... dar în realitate, lucrurile nu stau aşa. Ştiu că nenumărate producţii mediocre ne-au învăţat că oameni obişnuiţi devin eroi peste noapte şi tot ce e necesar pentru a-i face să devină raţionali şi determinaţi sunt câteva argumente bine plasate. Însă ANDOR nu face parte din acele producţii. Oamenii sunt fiinţe îndărătnice, încăpăţânate, care refuză să vadă adevărul evident, preferând să aleagă calea uşoară în detrimentul celei corecte. După participarea la jefuirea garnizoanei, după toate pericolele la care s-a expus şi după pierderea majorităţii membrilor echipei, Cassian nu vrea să aibă nicio legătură cu rebeliunea sau cu războiul. Acesta doreşte ”să trăiască, să mănânce, să doarmă”, aşa că se îndreaptă spre o planetă de vacanţă. Aici ascunde creditele şi manifestul într-o unitate de cazare şi încearcă să ducă o viaţă relaxată şi retrasă... dar este arestat de autorităţi şi condamnat abuziv la 6 ani de închisoare doar pentru că se afla în locul nepotrivit, la momentul nepotrivit.

Şi, pentru că Andor nu este doar un personaj de carton, ci unul multi-dimensional care afişează calităţile şi defectele unei persoane autentice, acesta cade în păcatul de care îi acuză pe Imperialişti încă de la începutul serialului: ”Sunt atât de graşi şi satisfăcuţi, încât nu-şi pot imagina că cineva ca mine ar putea pătrunde în casa lor”; ”Nu le pasă suficient să înveţe”; ”Crezi că ascultă? Crezi că le pasă suficient să facă efortul ăsta?”. Confortul reprezintă slăbiciunea Imperiului, acelaşi confort pe care îl caută şi Cassian. În mometul în care reuşeşte să ducă viaţa la care aspira, lăsând garda jos, acesta este aruncat în închisoare. Am aflat că expresia folosită de Andor (să trăiesc, să mănânc, să dorm) este o metaforă pentru cei ce îşi duc viaţa încarceraţi, ceea ce simbolizează că Imperiul îl întemniţase deja, la fel ca pe toţi ceilalţi, indiferent de ce parte a gratiilor se aflau. Astfel, libertatea presupune nu doar eliberarea eroului de propriile lanţuri, ci eliberarea tuturor celorlalţi de propriile lanţuri şi prăbuşirea sistemului opresor care controlează acele lanţuri, pentru că altfel nimeni nu ar fi cu adevărat liber.

În interiorul închisorii, Andor este atribuit unei echipe şi este forţat să muncească pentru Imperiu. Brigada se află sub observaţia lui Kino Loy (Andy Serkis), la rândul său tot un deţinut, care este interesat doar de sporirea productivităţii şi de ispăşirea scurtului termen de pedeapsă ce i-a mai rămas. Kino reprezintă principalul obstacol pe care Cassian trebuie să îl depăşească pentru a organiza o evadare, dar relaţia dintre cei doi nu este una tipică, zugrăvită în atât de multe producţii despre evadări. Cassian nu trebuie să îl lichideze, să îl domine fizic sau să îl distragă pe Kino – obstacolul este unul de natură ideologică. Protagonistul trebuie să îl convingă de faptul că singura cale de a ieşi din închisoare este o revoltă, o evadare, iar că termenul de execuţie este irelevant pentru că urmează să fie aruncat în altă închisoare şi ciclul se va repeta. Regimul nu îl va elibera niciodată şi îşi va găsi sfârşitul într-una dintre multele facilităţi de muncă forţată controlate de Imperiu. Da, Cassian trebuie să îl radicalizeze. Se vede pus în postura celor care încercau să-i înlăture vălul

“Din momentul acceptării circumstanțelor, Kino devine vârful de lance al revoluție din penitenciar, conducându-și camarazii spre libertate, deși suspectează că se află undeva pe mare, ceea ce înseamnă că pentru el nu se poate termina decât într-un singul mod...”

PRISON BREAK

de pe ochi. Dintr-o dată, el este cel care deține adevărul și se frământă în încercarea de a schimba mentalități. O altă idee genială din partea producătorilor este aceea de a pune protagonistul în situații incomode și conflictuale, pentru că nu există modalitate mai eficientă de radicalizare a lui Cassian decât aceea prin care el însuși încearcă să îi radicalizeze pe alții. Odată convertit la cauză, Kino devine o forță de neoprit. Ca și în cazul celorlalte personaje, realizatorii serialului au reușit să-l portretizeze pe Kimo într-o manieră multi-stratificată, cu verosimilitate, și elemente umane. Îmi place la nebunie amalgamul de trăsături, pozitive și negative, din care este plămădit acesta. Din momentul acceptării circumstanțelor, Kino devine vârful de lance al revoluție din penitenciar, conducându-și camarazii spre libertate, deși suspectează că se află undeva pe mare, ceea ce înseamnă că pentru el nu se poate termina decât într-un singul mod... deoarece nu știe să înoate. Așa cum spune de la momentul inițierii revoltei: "O să presupun că sunt deja mort". Pentru mine mesajul transmis prin acest al treilea act este atât de puternic, încât mă trec fiorii contemplându-l. Sloganul răsculaților încă îmi răsună în urechi: ONE WAY OUT.

Împreună cu Andor evoluează și toate celelalte personaje și fire narative, povestea ramificându-se în continuare. Semințele conștiinței revoluționare dau rod în cazul protagonistului, apropiindu-se tot mai mult de mentalitatea unui membru al insurecției: "Mai degrabă aș muri încercând să îi dobor, decât să mor oferindu-le ce își doresc". În cazul lui Luthen și Mon, aceștia îmbracă în continuare masca politică pentru a juca rolurile ce le oferă oportunitatea organizării unei rebeliuni eficace, ambii sacrificându-și întreaga existență pentru cauză. Primul se vede nevoit să trimită la moarte sigură un aliat important pentru a păstra o sursă din interiorul Imperial Security Bureau, iar al doilea își sacrifică familia pentru a acoperi deficitele bugetare și a delapida fonduri destinate finanțării insurecției, ceea ce ancorează aceste personaje atât de bine în cotidian. De asemenea, Dedra, Sybil și cei asociați Imperiului arată semne de competență și determinare, organizând o ambuscadă pentru Andor cu ocazia funeraliilor Maarvei.

Evident că nu pot continua fără a sublinia pe scurt temele majore ale capitolului trei. Întregul act a fost gândit ca o metaforă pentru viața trăită sub un regim totalitar, viață care este monitorizată constant și care inerent devine o închisoare fără gratii. Oriunde te-ai afla, ești captiv – nu doar într-o închisoare fizică care restricționează mișcarea în spațiu, ci și într-o închisoare ideologică, psihologică ale cărei gratii îți restricționază libertatea de gândire, libera exprimare, manifestarea culturală, credința religioasă și dreptul la asociere. Este un regim de detenție impus vieții, asupra căruia nu mai ai control, deoarece controlul absolut este deținut de Imperiu. Viața, corpul și mintea îți sunt ținute captive. Diferite personaje încearcă, în moduri variate și prin sacrificii supreme, să rupă acest ciclu și să restaureze norme democratice, să clădească un viitor de care știu că nu se vor bucura și pe care nu îl vor trăi. Kino acceptă ideea organizării unei revolte, deși știe că nu va supraviețui, iar Luthen sacrifică totul pentru clădirea unei rebeliuni organizate... doar pentru simplul fapt că aceasta este adevărata cale, pentru că inacțiunea este imorală și dezumanizantă. Și nu există cuvinte care să exprime mai bine sacrificiul făcut de Luthen decât propriul lui discurs: ”Mi-am epuizat decența pentru viitorul altcuiva. Mi-am epuizat viața pentru a crea un răsărit pe care știu că nu îl voi vedea niciodată. Și ego-ul care a început această luptă nu va avea niciodată o oglindă, o audiență sau vreo urmă de gratitudine. Așa că... ce am sacrificat? TOTUL!”.

Capitolul este și o critică adusă sistemului de muncă obligatorie, întâlnit în special în penitenciarele americane, unde instituțiile contractează angajatori pentru diferite munci, salariul plătit fiind mult mai mic decât cel mediu. De asemenea, poate fi o trimitere și la practica naziștilor de a organiza lagăre de muncă forțată, unde cei încarcerați se trudeau până la epuizare, erau supuși celor mai rele tratamente și pedepse. Iar atunci când nu mai erau de niciun folos, erau exterminați... practici similare celor folosite de Imperiu în ANDOR. Pentru a treia oară trebuie să îmi exprim uimirea legată de faptul că serialul a fost realizat sub patronajul corporației Disney. Și tot pentru a treia oară îmi scot proverbiala pălărie în fața domnului Tony Gilroy, un zeu printre oameni.

> “Mi-am epuizat decența pentru viitorul altcuiva. Mi-am epuizat viața pentru a crea un răsărit pe care știu că nu îl voi vedea niciodată. Și ego-ul care a început această luptă nu va avea niciodată o oglindă, o audiență sau vreo urmă de gratitudine.
>
> **Așa că... ce am sacrificat? TOTUL!.** ”

INSURECȚIA DE

În epilog, Imperiul continuă planul de capturare a lui Andor și Luthen în timpul înmormântării Maarvei. Este momentul în care majoritatea firelor narative converg. Aflând de moartea mamei sale, Andor se întoarce pe Ferrix pentru a încerca salvarea prietenilor rămași în viață. Luthen se întoarce pentru a-l lichida pe erou, deoarece este singurul care îl poate identifica. În timpul ceremoniei, rezidenții Ferrixului înaintează pe străzile orașului într-un marș funerar acompaniat, întâlnindu-se în apropierea barăcii Imperiale. Aici, droidul familiei Andor proiectează o imagine a Maarvei care ține un glorios discurs, condamnând indiferența și îndemnând la acțiune, rezistență și luptă. Este un discurs magnific care îmi dă fiori de fiecare dată când îl ascult. Revolta erupe.

Trebuie să vă spun că insurgența este pusă în scenă extraordinar. Este un haos total, lumea se îmbrâncește, soldații lovesc cu bastoanele și încearcă să mențină liniile, insurgenții atacă folosind arme rudimentare, blastere se descarcă, praful se ridică în aer și dispozitive explozive improvizate sunt utilizate. Cassian o salvează pe Bix din custodia Imperiului și o îmbarcă, împreună cu alții apropiați de-ai lui, într-o navă spre o destinație sigură. Apoi se întâlnește cu Luthen. Ultima lui replică către Luthen este: "Ucide-mă sau ia-mă cu tine". Andor este acum un rebel. După o lungă călătorie și un proces anevoios de transformare, eroul nostru a capătat conștiința politică pe care alții au încercat-o să i-o insufle. Acest proces este unul cathartic, satisfăcător și eficient pentru că este atât de bine construit. Implică etape firești, naturale, umane – tocmai de aceea este atât de mulțumitor și de autentic.

De foarte mult timp nu am mai primit o producție STAR WARS care să reprezinte o critică pentru atât de multe elemente interconectate, care să abunde de teme mature și să fie îmbrăcată în straturi peste straturi de simbolistică. Îmi propusesem să vorbesc despre mult mai multe lucruri legate de acest serial, dar spațiul nu îmi permite. Intenționam să analizez structura ramificată a poveștii și sistemul complex de cauze și efecte, cum fiecare acțiune sau decizie are consecințe reale care se perpetuează în lanț, declanșând un șir nesfârșit de evenimente. Am vrut să vorbesc despre calitatea dialogurilor și cum acestea nu doar că se simt ca o convorbire reală între două persoane, dar la fiecare revizionare dezvăluie noi înțelesuri și substraturi. Despre locurile reale în care s-a filmat și cum acestea contribuie la autenticitatea serialului. Felul în care este folosit fan-service-ul m-a încântat, nefiind prezent pentru a substitui povestea și personajele, ci pentru a servi ca o asezonare pe care probabil nici nu o observi. După trei vizionări, eu am observat doar două easter egg-uri – iar pentru unul dintre ele trebuie să ai mai multe playthrough-uri de KOTOR decât clase primare. Jocul actoricesc, alt element pe care plănuiam să îl menționez, este pe măsura tuturor celorlalte componente.

Încerc să găsesc și defecte acestui serial, dar vă jur că e ca și cum aș căuta nod în papură. Singurul lucru pe care aș putea să îl remarc este faptul că intenția inițială a lui Andor, cea care a declanșat tot procesul, aceea de a-și găsi sora, este uitată și chiar ignorată pe parcursul serialului. Dar poate că este un fir narativ ce va fi explorat în al doilea sezon, a cărui apariție o astept cu entuziasm... lucru ce nu s-a mai întâmplat de foarte mult timp cu o producție media situată în universul STAR WARS. Serialul m-a suprins în atât de multe moduri încât, vă spun sincer, după vizionare simțeam nevoia să pun mâna pe un blaster și să mă alătur rebeliunii. Voiam să iau atitudine în fața unui regim represiv și să lupt pentru un viitor pe care nu îl voi putea gusta. Vă las la final cu vorbele atât de înălțătoare ale manifestului lui Nemik. Pentru Republică!!!

PE **FERIX**

“ Vor fi vremuri când lupta va părea imposibilă. Știu deja asta. Singur, nesigur, copleșit de măreția inamicului. Amintește-ți asta: libertatea este o idee pură! Survine spontan și fără instrucțiuni. Acte aleatorii de insurecție au loc în galaxie constant. Există armate întregi, batalioane care nu au idee că deja s-au alăturat cauzei. Amintește-ți că frontiera rebeliunii este peste tot și că până și cele mai mici acte de insubordonare împing liniile noastre și mai mult! Și apoi amintește-ți asta: nevoia Imperiului de control este atât de disperată pentru că este atât de nenaturală! Tirania presupune un efort constant. Se frânge, se scurge, autoritatea este fragilă. Opresiunea este masca fricii, amintește-ți asta! Și te asigur că va veni ziua când toate aceste încăierări și bătălii, aceste momente de sfidare, vor inunda malurile autorității Imperiului și atunci vor fi cu una prea multe. Un singur incident va rupe asediul. Amintește-ți asta!

ÎNCEARCĂ! „

SUPLIMENT GRIND III

GRIND